

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ja
Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia
pärimusmuusika ühisõppekava

Eeva Talsi

**ARTIKULATSIOONITÜÜPIDEST EESTI RAHVAPÄRASES
VIULIMÄNGUS
1912.– 1938. AASTAL
HELISALVESTATUD POLKADE ALUSEL**

Loomingulise magistrieksami kirjalik osa

Juhendaja: vanemteadur Žanna Pärtlas, PhD

Tallinn 2013

Abstrakt

Eeva Talsi

Artikulatsioonitüüpidest eesti rahvapärases viulimängus: 1912.– 1938. aastal helisalvestatud polkade näitel

The types of articulation in Estonian traditional fiddle playing based on polkas recorded between 1912-1938

Loomingulise magistritöö kirjaliku osa eesmärk on uurida artikulatsiooni eesti rahvapärases viulimängus polkade ajalooliste helisalvestiste näitel. Diplomitöö põhilisteks uurimismeetoditeks on arhiivisalvestiste ja noodistuste analüüs, kirjeldamine ja omavaheline võrdlus. Peamine uurimismaterjal on ERA fonoteegis säilitatud 1912.– 1938. a helisalvestatud eesti viuldajate polkad. Selles töös on käsitletud rahvapärase mängimismaneeri selliseid omadusi nagu *groove*, artikulatsioon ja agoogika. Traditsiooniliste viuldajate mängus eristatakse ja kirjeldatakse erinevaid artikulatsioonitüüpe. Artikulatsiooni detailne uurimine ajalooliste salvestiste põhjal annab tänapäeva pärimusmuusikutele hinnalist informatsiooni, mida nad võiksid kasutada oma praktikas.

Märksõnad: rahvapärane viulimuusika, artikulatsioon, artikulatsioonitüüp, agoogika, *groove*

Sisukord

ABSTRAKT	2
SISSEJUHATUS	4
1. TÖÖ PÕHIMÕISTETEST	6
1.1 Groove, artikulatsioon ja agoogika rahvapärase viiulimängus	6
1.2 Artikulatsioonitüübi mõiste	7
2. ARTIKULATSIOONITÜÜPIDEST EESTI RAHVAPÄRASTE POLKADE NÄITEL	9
2.1 Uurimismaterjalist	9
2.2 Analüüsis kasutatud mõistetest ja tähistustest	10
2.3 Polkade artikulatsioonitüüpide kirjeldus	11
2.3.1 Hakkiv polka.....	11
2.3.2 Lonkav polka	12
2.3.3 Tagalöögiga polka	13
2.3.4 Sirge polka.....	14
2.3.5 Pörkega polka	15
KOKKUVÕTE	16
ALLIKAD	17
KASUTATUD KIRJANDUS	18
LISAD	19
Lisa 1. Tabel. ERA fonoteegis säilitatud viiulipalade helisalvestused ja esitajate andmed ajavahemikust 1912–1938 (reastatud kogumisaasta järgi).....	19
Lisa 2. Noodistused	40
Lisa 3. CD helisalvestistega.....	50
SUMMARY	51

Sissejuhatus

Käesolevas töös keskendun eesti rahvapärase tantsulise muusika esitamise tähtsale aspektile, mis väljendub muusika võimes tekitada kuulajas motoorset reaktsiooni, mis paneb teda tantsima või muusika saatel muul viisil liikuma. Uuemas inglisekeelses kirjanduses nimetatakse seda nähtust *groove*'iks (Middleton 1999: 143), kuid sellele täpselt vastavat eestikeelset terminit ei ole veel tekkinud. Mänguvõtted, mida kasutatakse selle efekti saavutamiseks, kuuluvad enamasti artikulatsiooni ja agoogika valdkonda. Kuna pärimusmuusikuna huvitavad mind selles teemas põhiliselt konkreetset mängutehnilised võtted, siis räägingi edaspidi kõige rohkem artikulatsioonist ja selle tüüpidest.

Artikulatsiooni teemat on eesti rahvapärasest viiulimängus vähe uuritud. Krista Sildoja magistritöö "Põhja-Pärnumaa viiuldajate mängumaneerist 20. sajandi I poolel" (2005) on üks vähestest kirjutistest, kus seda valdkonda veidi puudutatakse. Usun, et teema uurimine on oluline, et juhtida pärimusmuusika esitajate tähelepanu erinevatele võimalustele, kuidas tantsulist muusikat eesti rahvapärasest viiulimängus artikuleerida ning esitada.

Vanade helisalvestiste kuulamine viis mind järelduseni, et eesti rahvapärasest viiulimängus (konkreetsemalt polkades) võib leida mitmeid artikulatsioonitüüpe, mis mõjuvad kuulajale erinevalt. Nende tüüpide eristamiseks mõtlesin välja kujundlikud nimed, mis annavad aimu, kuidas polka võiks kõlada: hakkiv, lonkav, tagalöögiga, sirge ja pörkega polka. Käesoleva töö eesmärk on kirjeldada neid tüüpe nii muusikataju kui ka mängutehniliste võtete seisukohalt.

Uurimuse aluseks on viiulil mängitud polkade arhiivisalvestised ning nende põhjal tehtud transkriptsioonid. Diplomitöö põhilisteks uurimismeetoditeks on arhiivisalvestiste ja noodistuste analüüs, kirjeldamine ja omavaheline võrdlus. Uurimuses keskendun 1912.–1938. aastal helisalvestatud viiuldajate polkadele ja 2/4 taktimõõdus pillilugudele, millest valisin detailsema analüüsi jaoks välja üheksa polkat. Valiku põhjuseks on teadmine, et

need helisalvestised on vanimad jäädvustused rahvapäraste viiulimängijate mängust ning need üheksa polkat on minu arvates kõige säravamad ja iseloomulikumad esitused artikulatsioonitüüpide kirjeldamiseks.

Töö üks raskemaid külgi oli palade kirjeldamine tänapäeva pärimusmuusikas kasutatavate mõistete abil, mitte läbi klassikalise muusika maailma. Tihtipeale jääb artikulatsiooni kirjeldamisel emakeelsest muusikasõnavarast puudu ning tuleb loovalt ise midagi välja pakkuda.

Täna oma lõputöö juhendajat Žanna Pärtlast, Maarja Nuuti, Krista Sildojat, Janika Orast, Karoliina Kreintaali, Villu Talsit, Jaan Jaagot, Aet Villi ja Kärt Talsit, kes aitasid selle töö valmimisele kaasa.

1. Töö põhimõistetest

1.1 Groove, artikulatsioon ja agoogika rahvapärases viiulimängus

Rääkides *groove*'ist, artikulatsioonist ja agoogikast rahvapärases viiulimängus pean esmalt seletama nende mõistete tähendusi. *Groove* või eesti keeles praktiseerivate muusikute seas levinud mõiste “vunk” on bändi rütmisektsiooni (trummid, elektri- või kontrabass, kitarr ning klahvpillid) poolt partiide muusikalisest koostoimest tekkiv edasiviiv rütmiline tunnetus – ingl *feel*. Seda mõistet on kasutatud *R&B*, *hip hop*, *džäss*, *reggae* ja *groove metal*'i muusikast rääkimisel. Tänapäeval on hakanud tegevmuusikud kasutama seda ka pärimusmuusikast rääkimisel. Seda nähtust võib uurida (1) psühholoogia ja neurofüsioloogia seisukohast (muusikataju uurimine), (2) muusikaanalüütilisest aspektist (milliste muusikaliste vahenditega on üks või teine tajuefekt saavutatud) ja (3) muusikapraktika vaatenurgast. Käesolevas töös huvitab mind kõigepealt viimane lähenemine (kuna ise olen pärimusmuusik), kuid uurimismeetodiks on muusikaline analüüs.

Muusikateoreetilises kirjanduses võib leida järgmiseid artikulatsiooni ja agoogika definitsioone. Geoffrey Chew artikli järgi The New Grove entsüklopeedias on artikulatsioon esitaja poolt kasutatav järjestikuste nootide üksteisest või grupiti eraldamise moodus (Chew 2001: 86). Clive Brown räägib The New Grove entsüklopeedias ilmunud artiklis, et artikulatsiooni märgid on sümbolid, mis on lisatud muusikalisele kirjaviisile (notatsioonile), need näitavad esinejale viise, kuidas konkreetseid noote ja fraase peaks mängima (Brown 2001: 89). Briti musikoloog Robert Donington sõnastab agoogika definitsiooni järgmiselt: “Agoogika on väljenduslikkuse aspekt, mis on eriti seotud rõhutamise ja aktsendiga. See aspekt puudutab pigem rütmivältuste varieerimist kui dünaamikat” (Donington 1980: 158). Artikulatsiooni ja agoogika võtteid kasutatakse sageli rahvapärases pillimängus, kus on oluline nii nootide üksteisest eraldamine ja grupeerimine (artikulatsioon) kui ka nootide pikendused (agoogilised aktsendid). Artikulatsioon ja

agoogika on põhivahendid saavutamaks *groove*'i efekti tantsulises muusikas.

Poognatehnika on üks olulisem artikulatsiooni ja agoogika vahend keelpillimuusikas. Erinevad poogna liigutused või artikulatsioonid annavad viiulile ulatuslikud kõlavõimalused. Poognaga on võimalik tekitada erinevaid efekte noodi alguses ja lõpus. Pärimusmuusik Maarja Nuut on öelnud, et rahvapärases viiulimuusikas on üldiselt kõik noodid aktsenteeritud. Aktsent noodi alguses toob mängitud rütmide erinevuse paremini esile, mis aitab omakorda tantsijal muusikat paremini tajuda. Mõnes peatükis mainin tugevat aktsenti, mis tähendab, et lisaks tavapärasele aktsenteeritud mängule on teatud noote veelgi erilisemalt rõhutatud.

1.2 Artikulatsioonitüübi mõiste

On ilmne, et rahvapärases tantsumuusikas on *groove*'i nähtus väga oluline, sest see on otseselt seotud muusika funktsiooniga. Ühelt poolt on oluline selle omaduse olemasolu – kas see on olemas või ei ole. Selle järgi hinnatakse tihti tantsulise muusika esituse kvaliteeti. Arvan, et *groove*'i tunnetamine on subjektiivne asi. Kui näiteks ühe kuulaja arvates pillimees *groove*'ib, siis teisele võib tunduda pillimehe mäng hoopis kange ja rabe. Teiselt poolt, kuulates vanu polkade helisalvestusi, jäi mul mulje, et võib eristada erinevaid esitusmaneeere ehk *groove*'i tüüpe. See tähendab, et viiuldajad kasutavad erinevaid artikulatsioonivõtteid, aktsenteerimist ja rütmilisi nüansse, mis tekitavad erinevat rütmi- ja liikumise tunnetust. Kuna selles töös uurin erinevaid mängumaneere muusikaanalüüsi vahenditega ning keskendun *groove*'i tunnetusega seotud konkreetsetele võtetele, mis kuuluvad artikulatsiooni ja agoogika valdkonda, siis edaspidi kasutan siiski mõistet artikulatsioonitüüp, mis on rohkem seotud traditsioonilise muusikaanalüüsiga.

Peab tunnistama, et artikulatsioonitüübi määramine on selles töös peamiselt intuiitivne ja põhineb minu subjektiivsel muusikatajul. Samas üritan muusikaanalüüsi abil leida objektiivseid kriteeriume, et kirjeldada artikulatsioonitüüpe. Kõigepealt püüan aru saada, millised esituse omadused tekitavad spetsiifilist rütmi- ja liikumise tunnetust, kas tegemist on näiteks erilise poognatehnika, strihhide, rütmiliste nüansside või aktsentidega. Eri artikulatsioonitüüpide taga võivad olla erinevat laadi võtted. Üldiseks reegliks on see, et peaks tekkima teatud korduv muster, mis kutsubki kuulajas esile motoorseid reaktsioone.

Töös antud artikulatsioonitüüpide loetelu ei ole lõplik ja nende vahel ei saa alati teha selget vahet. Tegemist on pigem esitusmaneeeri printsiipidega, mida võib ka kombineerida ühes esituses. Artikulatsioonitüüp ei ole seotud konkreetsete paladega, st et sama pala võib põhimõtteliselt esitada kasutades erinevaid esitusmaneeere.

Artikulatsioonitüüpide kirjeldamine on huvitav nii puhtteaduslikult kui ka praktika seisukohalt. Konkreetsete mänguvõtete väljaselgitamine võimaldab edaspidi ka nende teadlikumat kasutamist pärimusmuusika esitamise praktikas.

2. Artikulatsioonitüüpidest Eesti rahvapäraste polkade näitel

2.1 Uurimismaterjalist

Muusikalise materjali valimisel töö jaoks kasutasin Eesti Rahvaluule Arhiivis leiduvat tabelit nimega “ERA fonoteegis säilitatud viiulipalade helisalvestused ja esitajate andmed ajavahemikust 1912–1938 (reastatud kogumisaasta järgi)”, mille korrastasin ja kontrollisin kolme EKM ERA helisalvestuste inventariraamatu abil (ERA, Fon. 1-169; ERA, Fon. 170-552 ja ERA, Pl). Minu poolt täiendatud tabelit saab näha töö Lisas 1. Lugesin tabelist kokku 106 polkat ja 2/4 taktimõõdus pillilugu, mille võtsingi oma töö aluseks. Kuulasin üle kõikide nende polkade ja pillilugude helisalvestised ja nende alusel eristasin põhilisi artikulatsioonitüüpe. Detailsema analüüsi jaoks valisin välja üheksa erineva pillimehe palad, mis tundusid mulle erinevate artikulatsioonitüüpide kirjeldamiseks kõige eeskujulikumad ja paremad. Hakkiva polka kirjeldamiseks valisin Heinrich Grünbergi (77 a) “Kellamehe pulma polka” [ERA, Pl. 0008 (B1)] ja Jüri Tiitsu (77 a) “Polka” [ERA, Fon. 243 (e)]. Lonkava polka kirjeldamiseks on Mihkel Toomi (63 a) “Mihkli esimene polka” [ERA, Pl. 2 (B2)] ja Johan Rõõmu (63 a) “Polka: Keset Koppelt” [ERA, Pl. 0053 (A2)]. Tagalöögiga polka kirjeldamiseks on Jakob Mikiveri “Polka” [ERA, Fon. 498 (c)] ning Eduard Aamani (29 a) “Mustlase polka” [ERA, Fon. 112 (c)]. Sirge polka kirjeldamiseks on Gustav Lindströmi (78 a) “Kuradipolka” [ERA, Pl. 62 (A2)] ja Ott Hiiopi (72 a) “Üts taht immä” [ERA, Pl. 34 (A2)]. Põrkega polka kirjeldamiseks on üks näide – Karl Leesmenti (80 a) “Nummerpolka” [ERA, Pl. 0063 (A4)], põhjenduseks on see, et teist säärase mängustiiliga pillimeest ma helisalvestistelt ei leidnud. Kuna põrkega polkas kasutatav poognakäe strihh on võrreldes teiste strihhidega küllaltki eriline, siis otsustasin ta eraldi artikulatsioonitüübi alla asetada.

Kõik üheksa pala on minu poolt transkribeeritud ja noodistusi saab näha Lisas 2.

2.2 Analüüsis kasutatud mõistetest ja tähistustest

Artikulationitüüpide nimetustele mõtlesin välja kujundlikud terminid, mis põhinevad minu muusikatajul. Erinevate strihhide kirjeldamisel olen võimalikult palju kasutanud klassikaliste, – välismaiste nimetuste asemel eestikeelseid mõisteid. Näiteks *staccato* striihi asemel räägin katkestatud strihhist, *detache* asemel lamava poogna strihhist (Illak 2011) ning *ricochet*'i asemel põrkavast strihhist (terminite tähendust seletan nende ilmumisel). Need eestikeelsed terminid on levinud tänapäeval praktiseerivate muusikute seas, kuid nende päritolu vajab veel väljaselgitamist. Saksakeelest pärineva termini Strich (eesti keelde transkribeerituna strihh) asemele ma paremat emakeelset sõna ei leidnud. Striuh viiulimuusikas tähendab poogna liikumise viisi (Brown/R 2001: 573).

Transkribeerimisel olen kasutanud kahte märki, mis on pärimusmuusika üleskirjutamisel levinud – kaareke ülespoole (mida kutsun suupäraselt “pikenduseks”) ja kaareke allapoole (mida võiks kutsuda “lühenduseks”). Pikendus kirjutatakse noodi kohale, kui pillimees on nooti veidi pikemalt mänginud, kui noodikirjas paistab, ning lühendus, kui pillimees on nooti veidi lühemalt mänginud, kui noodikirjas paistab. Pikenduse nimetuse asemele on muusikateadlane Krista Sildoja välja pakkunud ka “vajutuse” nimetuse, mida võib samuti kasutada. Antud kontekstis tundus pikendus ja lühendus universaalsem paar.

Polkade meloodiliste kaunistuste kirjeldamisel kasutan mõistet “mordent” ja “kiire eellöök”. Mordendi korral on meloodia noodile lisatud kiire ülemine abiheli, millele järgneb meloodiaheli. Alumist abiheli eesti rahvapärases viiulimuusikas ei esine. Kiiret eellööki kasutavad viiuldajad oma mängus samuti ning teevad seda mööda minnes. Eellöögina on kasutatud nii alumist kui ülemist abiheli, sagedamini alumist (Sildoja 2005). Mordendi märkimisel kirjutasin kõik helid (enamasti kaks nooti) välja, tõmbasin noodivartele kriipsu ning ühendasin nad *legato*-kaare abil kokku järgneva pikema noodivältusega. Sama asi käib kiire eellöögi tähistamise kohta, kuid viimasel juhul on tegemist ühe heliga.

2.3 Polkade artikulasioonitüüpide kirjeldus

Selles peatükis kirjeldan erinevate polkade artikulasioonitüüpe. Seletan eelnevalt artikulasioonitüüpide nimetuste tähendust. Hakkiv polka sai oma nime selle järgi, et pillimees kasutab katkestatud striihi, mis jätab hakkiva mulje (täpsem kirjeldus selle artikulasioonitüübi kohta asub alapeatükis 2.3.1). Lonkava polka puhul kasutab pillimees oma mängus rohkelt pikendusi ja lühendusi. Selline mängustiil jättis mulle lonkava mulje (täpsem kirjeldus lonkava polka kohta asub alapeatükis 2.3.2). Tagalöögiga polka nime valikul sain inspiratsiooni inglise keelsest mõistest *backbeat*, mis tähendab sünkopeeritud rõhku takti rõhutul osal. Uurimise all olevates polkades on iseäralik osade või fraaside lõpus mängitud viimase kaheksandiknoodi vältuse rõhutamine, mida antud kontekstis nimetatakse tagalöögiks (täpsem kirjeldus ja transkriptsioonide analüüs on alapeatükis 2.3.3). Sirge polka sai oma nime pillimehe rütmiliselt väga kindla ja täpse esituse järgi (detailsemat informatsiooni saab selle artikulasioonitüübi kohta alapeatükis 2.3.4). Põrkega polka sai oma nime, kuna pillimees kasutab poognakäe tehnikas põrkavat striihi (täpsem kirjeldus on alapeatükis 2.3.5).

2.3.1 Hakkiv polka

Järgnevas peatükis keskendun hakkivale artikulasioonitüübile. Valisin välja kahe erineva pillimehe polkad – Heinrich Grünbergi “Kellamehe pulma polka” (vt noodistus nr 1) ja Jüri Tiitsu “Polka” (vt noodistus nr 2).

Kõigepealt uurin Grünbergi polkat, kus pillimees kasutab katkestatud striihi, mis tekitab hakkiva mulje. Katkestatud striihi puhul juhin tähelepanu mängitud noodi lõpu pikkusele/lühidusele. Antud loos on nootide lõpud lühikesed, seega on noodid üksteisest eraldatud ja tekib katkestatud heli. Poogna ja keelte vaheline kontakt on tugev. Üldise rütmitunnetuse koha pealt rõhutatakse kõiki noote enam-vähem võrdselt. Pikendusi ja lühendusi võib kohata A osa üheksandas ja kümnendas taktis, B osa üheksandas taktis ning C osa esimeses ja üheksandas taktis. Noodistuselt paistab vähene *legatode* kasutamine ning sellest tulenevalt toimub tihe poognavahetus.

Pillimees tõmbab tihti lahtisi pillikeeli kaasa ning kasutab erinevaid mänguvõtteid erinevate intervallide kõlamilisel. Näiteks kasutab ta oktaavi-, seksti- ja kvindivõtet, samuti ka akordivõtet, kus kõlab kolm või enam nooti korraga. Lahtiste pillikeelte kaasatõmbamine tekitab suurema efekti kui üksiknootide tõmbamine.

Võrreldes Grünbergi “Kellamehe pulma polkat” Tiitsu “Polkaga”, võib siinkohal mitmeid sarnasusi leida. Tiits kasutab samuti katkestatud poognatehnikat ning samu mänguvõtteid. Ka rütmivältuste koha pealt on mäng sarnane. Siinkohal ei asu autor Jüri Tiitsu “Polkat” üksikasjalikumalt kirjeldama, kuna oluline oli juhtida tähelepanu, et oma polkas kasutab pillimees katkestatud poognatehnikat ning seega asetab autor ta hakkiva polka artikulatsioonitüübi alla. Mõlemalt helisalvestuselt võib kuulda sarnast rütmitunnetust ning artikulatsiooni.

2.3.2 Lonkav polka

Käesolevas peatükis uurin lähemalt lonkavat polkat. Võrdlen kahte erinevat helisalvestist, millest tegin transkriptsioonid. Esimene lugu on Mihkel Toomi “Mihkli esimene polka” (vt noodistus nr 3) ja teine on Johan Rõõmu “Polka: Keset Koppelt” (vt noodistus nr 4).

Mihkel Toomi mäng on jõuline, intensiivne ja kaasakiskuv. Poogna ja keelte vaheline kontakt on tugev. Välja valitud polka noodistuselt torkab silma pikenduste ja lühenduste rohke kasutamine. Täpsemalt toimub takti esimesel ja teisel löögil asuva esimese kaheksandiknoodi vältuse pikendamine ning takti esimesel ja teisel löögil asuva teise kaheksandiknoodi või kuueteistkümnendiknootide lühendamine, mis tekitab kogu loo vältel justkui lonkava efekti. Samuti kasutab pillimees loo vältel punkteeritud rütmi, kus antud juhul on esimene kaheksandiknoodi vältus pikendatud punkti abil.

Lugu koosneb kahest 8-taktilisest osast (A ja C), mis on ühendatud kahetaktilise üleminekuga (B). Pillimees kasutab kõikides osades rohkelt tugevaid aktsente, kuid teeb seda ebaregulaarselt. Noodistuses tähistan tugevaid aktsente punktiga, mis on märgitud noodi kohale. Aeg-ajalt helisevad kaasa teised pillikeeled, täpsemalt *d* või *a* keel. Pillimees kasutab mänguvõtetest näiteks kvindi- ja tertsiivõtet. “Mihkli esimest polkat” ehivad rohked

kaunistused – mordendid. A osas on kõik mordendid löökide teisel kaheksandikul, mis loob korduvat mustrit. C osas esinevad need ainult lausete alguses esimese löögi alguses, rõhutades vormiosade algust. Noodistuselt paistab vähene ning ebaregulaarne *legatode* kasutamine.

Võrreldes Mihkel Toomi polkat Johan Rõõmu polkaga, võib märgata, et pillimees kasutab samuti rohkelt pikendusi ja lühendusi kogu loo vältel. See tekitab sarnase lonkava efekti, mida eelnevalt “Mihkli esimese polka” abil sai kirjeldatud. Siinkohal ma ei asu Johan Rõõmu “Polkat” üksikasjalikumalt analüüsima, kuna oluline oli välja tuua mõlemas palas sarnase lonkava efekti olemasolu.

2.3.3 Tagalöögiga polka

Käesolevas peatükis kirjeldan tagalöögiga polkat. Selle artikulatsioonitüübi üksikasjalikumaks kirjeldamiseks valisin kaks helisalvestist: esimene on Kuusalust pärit Jakob Mikiveri “Polka” (vt noodistus nr 5) ning teine samuti Kuusalust pärit Eduard Aamani “Mustlase polka” (vt noodistus nr 6).

Jakob Mikiveri poognakäe tehnika omapära seisneb selles, et ta kasutab oma mängus lamava poogna striihi, kus poogna jõhvid justkui “kleepuvad” keeltele. Tagalöögiga polka sai oma nime nii A kui ka B osa neljandas ja kaheksandas taktis olevate tugevate rõhkude järgi (nooditusel olen kasutanud märgistust “>”), mis asetsevad teise löögi teisel kaheksandikul. Rõhutu taktiosa aktsenteerimine loob süngoobi efekti. Sellist efekti kutsun edaspidises töös tagalöögiks. Noodituselt paistab, et B osas on rohkelt kasutatud pikendusi löökide alguses, mis tekitavad veidi lonkavat tunnet. Erinevalt hakkiva polka katkendlikust striihist on tagalöögiga polkas mäng üsna seotud. Pillimees kasutab palju *legato*’sid, põhiliselt kuueteistkümnendiknoodi vältuste mängimisel, ühendades korraga kokku kaks nooti. Üldiselt võiks pillimehe rütmitunnetust kirjeldada kui voolavat ja täpset. Kahe läbimängu võrdlemisel ilmneb, et teiste pillikeelte kaasatõmbamine on ebaregulaarne ning pillimees ei kasuta erinevaid topeltnoote.

Eduard Aamani “Mustlase polkat” ma siinkohal üksikasjalikult kirjeldama ei asu. Toon

välja kõige olulisema – tagalöögi kasutamise. Kohad, kus on sarnaselt Mikiveri polkaga kasutatud tagalööki asuvad A osa esimeses, kolmandas, viiendas ja seitsmendas taktis ning B osa neljandas taktis. Samuti kasutab Aaman oma mängus rohkelt *legato*'sid.

2.3.4 Sirge polka

Järgnevalt kirjeldan sirget polkat. Selle artikulatsioonitüübi täpsemaks kirjeldamiseks olen valinud kaks näidet: esimene neist on Gustav Lindströmi “Kuradipolka” (vt noodistus nr 7) ja teine on Ott Hiiovi “Üts taht immä” (vt noodistus nr 8).

Esimeseks uurimisaluseks on “Kuradipolka”. Tundub, et pillimees kasutab oma mängus lamava poogna triihi. Helisalvestiselt on kuulda, et pillimees ei kasuta vajutusi ja lühendusi ning noodid on mängitud võrdsete pikkustega. See tähendab, et üldise rütmitunnetuse koha pealt rõhutatakse kõiki noote võrdselt. Vaadeldes kahte läbimängu on aktsentide kasutamine ebaregulaarne, näiteks esimeses läbimängus kasutab pillimees aktsente esimeses, teises, kolmandas, seitsmendas, kaheksandas, viieteistkümnendas ja kuueteistkümnendas taktis. Teises läbimängus vähem – esimeses, kolmandas, viieteistkümnendas ja kuueteistkümnendas taktis (aktsendi tähistamiseks on noodi kohale kirjutatud punkt). Samuti tõmbab pillimees harva teisi pillikeeli kaasa, vähestel kordadel esineb seda takti esimese löögi esimesel kaheksandiknoodil. Pillimees kasutab mõlema läbimängu esimese, neljanda, üheteistkümnenda ja viieteistkümnenda takti esimesel löögil punkteeritud rütmi. See rütmifiguur rõhutab meetriliselt tugevaid noote.

Lindström kasutab kahte erinevat kaunistust – kiire eelläögiga kaunistust ning pillimehele iseloomulikku kaunistust, mis koosneb kahest kolmekümnekahendiknoodist ja ühest kuueteistkümnendik noodist. Seda iseloomulikku kaunistust võib kuulda mõlema läbimängu A osa teise, neljanda ja kuuenda takti teisel kaheksandiknoodil. Pala B osas pillimees sellist kaunistust ei kasuta. Kaunistuse mängimisel seob Lindström ühe *legato* alla kõik noodid alates takti esimese löögi teisest kaheksandiknoodist kuni takti teisel löögil asuva neljandiknoodini. Eelläögiga kaunistust võib kuulda A osa esimese läbimängu kolmandas taktis ning teise läbimängu teises taktis ning B osa teise läbimängu esimeses taktis.

Ott Hiiopi “Üts taht immä” pilliloos kasutab pillimees samuti lamava poogna strihhi ning mängib rütmiliselt väga täpselt. Siinkohal ei analüüsi ma Hiiopi polkat täpsemalt, kuna üldise rütmitunnetuse koha pealt rõhutab pillimees võrreldes Lindströmi “Kuradipolkaga” samuti kõiki noote enam-vähem võrdselt ning asetan mõlemad polkad sirge polka artikulatsioonitüübi alla.

2.3.5 Põrkega polka

Käesolevas peatükis kirjeldan põrkega polkat. Erinevalt kõikide eelnevate artikulatsioonitüüpide kirjeldamisest, kus uurimise all oli kahe erineva pillimehe poolt mängitud polkad, kirjeldan siinkohal vaid ühe pillimehe polkat. Kuna põrkega polka eristus selgelt oma põrkava strihhi poolest, siis otsustasin seda oma töös eraldi kirjeldada. Analüüsi jaoks valisin välja Karl Leesmenti “Nummerpolka” (vt noodistus nr 9).

Pillimees kasutab oma polkas põrkavat poognakäe strihhi. Tundub, et poogen hakkab põrkama, kui pillimees mängib poogna üla- või keskosas. Sellist tehnikat kasutab ta terve loo vältel. Leesment kasutab aegajalt *legato*-tehnikat, ühendades kokku kaks kuueteistkümnendiknooti. Samuti leidub tema mängus ettehaaravat sisseastumist, ühendades takti viimase kuueteistkümnendik- või kaheksandiknoodi järgmise takti esimese kaheksandiknoodiga. Pillimees kasutab vahel ka pikendusi/lühendusi.

Leesment tõmbab kogu loo vältel tihedasti teisi pillikeeli kaasa ning kasutab sealjuures oktaavi ja sekstivõtet. Tema mängu ehivad kaunistused – mordendid. Mordente võib leida A osa esimese läbimängu neljateistkümnendas taktis ja teise läbimängu kuuendas ja neljateistkümnendas taktis. Samuti kohtab mordenti B osa esimese läbimängu teises ja kuuendas taktis.

Kokkuvõte

Loomingulise magistritöö kirjalikus osas uurisin artikulatsiooni eesti pärimusmuusikas polkade näitel. Samuti kirjeldasin tänapäeval praktiseerivate muusikute seas levinud mõistet *groove*, mis on olulise tähendusega nähtus pärimuslikus tantsumuusikas. Mind huvitas, milline on *groove*, artikulatsioon ja agoogika rahvapärases viiulimängus ning kas ja milliseid artikulatsioonitüüpe saab omavahel eristada. Artikulatsioonitüübi määramine on põhiliselt intuiitivne ja põhineb autori subjektiivsel muusikatajul. Töö eesmärk oli kirjeldada erinevaid artikulatsioonitüüpe eesti rahvapärases viiulimuusikas polkade näitel, mis on salvestatud ajavahemikul 1912– 1938. Peale polkade kuulamist ning analüüsimist transkribeerimise teel eristasin viite erinevat artikulatsioonitüüpi. Andsin nendele nimed – hakkiv, lonkav, tagalöögiga, sirge ja pörkega polka. Otsustasin antud teemasse süveneda, kuna artikulatsiooni eesti rahvapärases viiulimängus on vähe uuritud ning tean, et see teemavaldkond vajaks veelgi põhjalikumat uurimist. Artikulatsiooni detailne uurimine ajalooliste salvestiste põhjal annab tänapäeva pärimusmuusikutele hinnalist informatsiooni, mida nad võiksid kasutada oma praktikas. Perspektiivis oleks otstarbekas uurida seda problemaatikat akustilise analüüsi vahenditega, sest tegemist on väga peente rütminüanssidega. Samuti oleks huvitav uurida, kuidas erinevad inimesed tajuvad töös kirjeldatud artikulatsioonitüüpe. Esialgu piirdusin kuuldelise analüüsiga.

Allikad

ERA helisalvestised:

- Kellamehe pulma polka. ERA, Pl. 8 B1 < Pärnumaa, Häädemeeste khk ja v, Suurküla – H. Tampere, A. Pulst < Heinrich Grünberg, 77 a. (1936). Noodist. Eeva Talsi.
- Polka. ERA, Fon. 243 e < Läänemaa, Vigala khk, Naravere k – E. Oja < Jüri Tiits, 77 a. (1929). Noodist. Eeva Talsi.
- Mihkli esimene polka. ERA, Pl. 2 B2 < Pärnumaa, Tori khk ja v, Mannare k – H. Tampere, A. Pulst < Mihkel Toom, 63 a. (1937). Noodist. Eeva Talsi.
- Polka: Keset Koppelt. ERA, Pl. 53 A1 < Viljandimaa, Tarvastu khk, Suislepa v – H. Tampere, A. Pulst < Johan Rõõm, 63 a. (1937). Noodist. Eeva Talsi.
- Polka. ERA, Fon. 498 c < Harjumaa, Kuusalu khk, Loksa k - R. Põldmäe < Jakob Mikiver (1937). Noodist. Eeva Talsi.
- Mustlase polka. ERA, Fon. 112 c < Harjumaa, Kuusalu khk, Kolga v – A. O. Väisänen < Eduard Aaman, 29 a. (1913). Noodist. Eeva Talsi.
- Kuradipolka. ERA, Pl. 62 A2 < Harjumaa, Kuusalu khk, Kolga v, Hara k – H. Tampere, A. Pulst < Gustav Lindström, 78 a. (1937). Noodist. Eeva Talsi.
- Üts taht immä. ERA, Pl. 34 A2 < Võrumaa, Urvaste khk, Vaabina v, Antsla – H. Tampere, A. Pulst < Ott Hiiop, 72 a. (1937). Noodist. Eeva Talsi.
- Nummerpolka. ERA, Pl. 63 A4 < Viljandimaa, Paistu khk, Tuhalaane v – H. Tampere, A. Pulst < Karl Leesment, 80 a. (1937). Noodist. Eeva Talsi.

Kasutatud kirjandus

Brown, Clive 2001. Articulation marks. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Second edition. Vol 2. Edited by Stanley Sadie. London: Macmillan Publishers, 89.

Brown/R, Howard Mayer 2001. Strich. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Second edition. Vol 24. Edited by Stanley Sadie. London: Macmillan Publishers, 573.

Chew, Geoffrey 2001. Articulation. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Second edition. Vol 2. Edited by Stanley Sadie. London: Macmillan Publishers, 86.

Donington, Robert 1980. Agogic. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Vol 1. Edited by Stanley Sadie. London: Macmillan Publishers, 158.

Illak, Harry 2011. *Sissevaade helikunsti varamu telgitagustesse*; http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/19070/trihhid__erinevad_mnguviisid.html Vaadatud 04.09.2013

Middleton, Richard 1999. Form. – *Key Terms in Popular Music and Culture*. Edited by Bruce Horner, Thomas Swiss. Malden, Massachusetts: Blackwell Publishers, 141-156.

Sildoja, Krista 2005. *Põhja-Pärnumaa viiuldajad ja nende mängumaneer 20. sajandi I poolel*; http://www.rahvamuusika.ee/vana/sildoja_uurimus/2.3.3.2..htm. Vaadatud 29.08.2013.

LISAD

Lisa 1. Tabel. ERA fonoteegis säilitatud viiulipalade helisalvestused ja esitajate andmed ajavahemikust 1912–1938 (reastatud kogumisaasta järgi).

Nr	esitaja nimi ja vanus/sünni-aasta	maakond	kihelkond/ vald	küla	palade seeria arv	säiliku pala nr	faili nimi	pala pealkiri	kogumis aasta	kogumiskoju
1	Saar, Peeter	Tartumaa	Tartu		9	2	FN-0002-a)--Torupilliükk_viiul (0:14)	Torupilli tükk	1912	A. O. Väisänen
2						b)	FN-0002-b)--pillilugu_viiul (0:15)			
3						c)	FN-0002-c)--pillilugu_viiul (0:11)			
4						d)	FN-0002-d)--pillilugu_viiul (0:22)			
5						e)	FN-0002-e)--pillilugu_viiul (0:11)			
6						f)	FN-0002-f)--pillilugu_viiul (0:36)			
7						g)	FN-0002-g)--pillilugu_viiul (0:04)			
8						h)	FN-0002-h)--pillilugu_viiul (0:06)			
9						i)	FN-0002-i)--pillilugu_viiul (0:17)			
10	Ruusaar, Peeter 50 a.	Võrumaa	Räpina khk Tuulama v	Võu k	15	26	FN-0026-a)--Polka_viiul (0:27)	Polka	1912	A. O. Väisänen
11						b1)	FN-0026-b1)--pillilugu_viiul (0:13)	Pillilugu		
12						b)	FN-0026-b)--Polka (3 tuuriga)_viiul (0:24)	Polka (3 tuuriga)		
13						c)	FN-0026-c)--Masurka_viiul (0:23)	Masurka		
14						d)	FN-0026-d)--Polka_viiul (0:27)	Polka		
15						e)	FN-0026-e)--Laul_viiuliga_viiul (0:21)	laul viiuliga		
16						27	FN-0027-a)--Torupilliükk_viiul (0:28)	Torupilli tükk		
17						b)	FN-0027-b)--Polka_viiul (0:24)	Polka (= Kaera-Jaan)		
18						c)	FN-0027-c)--Kasatski_viiul (0:17)	Kasatski		

95					242	a)	FN-0242--a)-- Vigala_khik_Labajalavalss_viiu l(0:40)	Labajalaval ss	kustutataks e	
96						b)	FN-0242--b)-- Samalt_Saksamaa_lin- _lbig_viiul(0:37)	Labajalaval ss: Saksamaa linnud 'aava oksa pääl		
97						c)	FN-0242--c)--Samalt_mang- Labajalavalss_viiul(0:36)	Labajalaval ss		
98						d)	FN-0242--d)-- Samalt_Minu_isa_vend_plka__ viiul(0:37)	Polka: Minu isa oli Kõpus käänd		
99						e)	FN-0242--e)-- Samalt_mangjalt_labajalavalss__ viiul(0:42)	Labajalaval ss		
100					243	a)	FN-0243--a)-- Mangib_Tonis_Pussu_polka_vii ul(0:39)	Pussu polka (Buschi polka)		
101						b)	FN-0243--b)-- Samalt_Torupillivalss_viiul (0:21)	Toropilli valts		
102	Tiits, Jüri 77 a.	Läänemaa	Vigala khk	Naraver ek	2	ERA, Fon.	243	FN-0243--d)-- Siia_sisse_mangib_pillilugu_vii ul(0:43)	Labajalaval ss	1929 E. Oja
103								FN-0243--e)-- Samalt_mangjalt_polka_viiul (0:55)	Polka	
104	Neeris, Madis 86 a.	Läänemaa	Vigala khk	Kivi- Vigala k	2	ERA, Fon.	244	FN-0244--c)-- Siia_sisse_Labajalavalss_viiul (1:05)	Labajalaval ss	1929 E. Oja

120								532	a)	FN-0532--a)-- Pulma_kokkade_tants__rootsi__viul (0:54)	Pulmakokkade tants		
121									b)	FN-0532--b)--Vass__rootsi__viul (1:09)	Vass		
122									c)	FN-0532--c)--Polka__rootsi__viul (0:57)	Polka		
123	Silber, Arnold 36a.	Harjumaa	Kuusalu khk Kolga v	Mõniste	6	ERA, Fon.	471		d)	FN-0471--d)--Pirupolka__viul_lots (0:55)	Pirupolka	1936	H. Tampere
124	+ Silberg, Martin, 37 a.(lõõts)						472		a)	FN-0472--a)--Ingliska__viul (1:10)	Ingliska (+ lõõts)		
125									b)	FN-0472--b)--Viru__mage__viul (1:29)	Viru mage		
126							473		a)	FN-0473--a)--Aala-Ilja__viul_lots (0:50)	Aala-ilja		
127									b)	FN-0473--b)-- Mustlasepolka__viul_lots (0:33)	Mustlase polka		
128									c)	FN-0473--c)-- Kupparimuori__viul_lots (0:50)	Kupparimuori		
129	Laas, Ott 66 a.	Võrumaa	Hargla khk	Mõniste	12	ERA, Fon.	486		a)	FN-0486--a)--Nellatands__viul (1:37)	Nellatands	1936	H. Tampere
130									b)	FN-0486--b)-- Tsirgukene_linnukene__viul (0:59)	Tsirgukõne, linnukõne		
131									c)	FN-0486--c)--Polka- polkamasurka__viul (0:37)	Polka e. Polkamasurka		
132							487		a)	FN-0487--a)-- Ruts__ehk__Kalep__viul (0:40)	Rut's e. Kalep (= Galopp)		
133									b)	FN-0487--b)--Kaaratsimm__viul (0:40)	Kaaratsimm		
134									c)	FN-0487--c)-- Savikua_venelase__viul (0:34)	Savikua venelase		
135									d)	FN-0487--d)--	Terve vald		

136										Terve_vald_kokku_aetu_viul (0:37)	kokku aetu		
137										e) FN-0487--c)--Tua- Juku_tule_sa_viul (0:40)	Tua Juku, tule sa		
138									488	a) FN-0488--a)--Krakujaak_viul (0:35)	Krakujaak		
139										b) FN-0488--b)-- Pika_Jaani_vana_viul_viul (0:41)	Pika Jaani vana viul		
140										c) FN-0488--c)--Metsavaht_viul (0:57)	Mõtsavaht		
141										d) FN-0488--d)-- Kundsi_Hipo_haida_tabu_viul (0:54)	Kuudsi Hipo haida taba		
142	141	Hiiop, Ott s.1865 ja Joakit, Kristjan	Võrumaa	Urvaste khk Vaabina v	Antsla	25	ERA, Fon.	490	a) FN-0490--a)-- Labajalavals_viulid (1:07)	Labajalaval ts	1936	H. Tampere	
143									b) FN-0490--b)--Rida-Juku_viulid (1:04)	Rida -- Juku			
144									c) FN-0490--c)-- Savikua_venelane_viulid (0:53)	Savikua venelane			
145								491	a) FN-0491--a)--Kaaratsim_viulid (0:51)	Kaaratsi mm			
146									b) FN-0491--b)--Juudikatrell_viulid (0:59)	Juudi katrell			
147									c) FN-0491--c)-- Tormaline_kalup_viulid (1:03)	Tormaline kalup			
148								492	a) FN-0492--a)--pillilugu_viulid (1:12)	Polka			
149									b) FN-0492--b)--pillilugu_viulid (0:49)	Polka			
150									c) FN-0492--c)-- Tormaline_kalup_viulid (0:57)	Tormaline kalup			
151								493	a) FN-0493--a)--pillilugu_viulid (1:23)	Polka			
									b) FN-0493--b)--pillilugu_viulid	Pillilugu			

152										(0:43) FN-0493--c)--_pillilugu__viulid (0:31)	Pillilugu (sarvelugu)		
153										d) FN-0493--d)--_pillilugu__viulid (0:29)	Polka		
154								494		a) FN-0494--a)-- Kolmepaari tants__viulid (1:20)	Kolmõpaari tands		
155										b) FN-0494--b)--_pillilugu__viulid (1:12)	Pillilugu (masurka)		
156										c) FN-0494--c)--Kalup__viulid (0:27)	Kalup		
157								495		a) FN-0495--a)--Tsirgu_Liisa__viulid (1:28)	Tsirgu Liisa		
158										b) FN-0495--b)--_pillilugu__viulid (0:50)	Polka		
159										c) FN-0495--c)--_pillilugu__viulid (0:42)	Polka		
160								496		a) FN-0496--a)--Upser__viulid (1:17)	Upser		
161										b) FN-0496--b)--_pillilugu__viulid (1:10)	Pillilugu (Polka)		
162										c) FN-0496--c)--_pillilugu__viulid (0:37)	Pillilugu		
163								497		a) FN-0497--a)--_pillilugu__viulid (0:52)	Polka		
164										b) FN-0497--b)--_pillilugu__viulid (1:03)	Polka		
165										c) FN-0497--c)--_pillilugu__viulid (1:01)	Polka		
166	Lindström, Gustav, 77a.	Harjumaa	Kuusalu khk Kolga v	Hara k	2	ERA, Fon	475			a) FN-0475--a)--Soome_kadrill__viul (1:05)	Soome kadrill	1936	H. Tampere
167										b) FN-0475--b)--Ranna_radi__viul (0:34)	Ranna rädi		
168	Jantson, Mart, 64a., s.1872 ja Toom, Mihkel, 63a., s.1873	Pärnumaa	Tori khk ja v		21	ERA, Pl.	1			PL-0001--A1-- TORI_POLKA__2_VIULI (1:44)	Tori polka	1936	H. Tampere, A. Pulst

185	TM								6	A1	PL-0006--A1-- LEPIKU_MIIHKLI_POLKA_VIUL (1:58)	Lepiku Mihkli polka		
186	JM ja TM									A2	PL-0006--A2-- KUIMETS_AKAE_LUGU_LOSS_2_VI ULT (0:58)	Kuimetsa Kaie lugu (lõss)		
187	JM									B1	PL-0006--B1-- TOLLA_JAANI_LOSS_VIUL (0:49)	Tõlla Jaani lõss		
188	JM ja TM									B2	PL-0006--B2-- ISA_LUGE_LUGU_2_VIULT (1:38)	Isa luige lugu		
189	Grünberg, Heinrich, 77a.	Pärnumaa	Häädemeeste khk ja v a	Suurkül a	15	ERA, PL	7		A1	PL-0007--A1--VIRU_MAGE_VIUL (3:28)	Viru mäge	1936	H. Tampere, A. Pulst	
190									B1	PL-0007--B1-- EESTI_4_EHK_SEESAM_VIUL (0:47)	Eesti neli e. seesam			
191									B2	PL-0007--B2--LAANE_LOSS_VIUL (0:40)	Lääne lõss			
192									B3	PL-0007--B3--EKUTSEER_VIUL (0:44)	Ekutseer			
193									B4	PL-0007--B4--VARAS_VIUL (0:46)	Varas			
194							8		A1	PL-0008--A1-- HARJU_KESKMINE_LABAJALG_VIUL (0:47)	Harju keskmine			
195									A2	PL-0008--A2--ENGLISJAKK_VIUL (0:52)	Englisjakk			
196									A3	PL-0008--A3-- PILL_YTLEB_PIDU_LOPEB_VIUL (0:39)	Pill ütleb: pidu lõppeb			
197									A4	PL-0008--A4-- AHK_SII_LASE_LIISU_LBJLG_VIUL (0:32)	Labajalg: Ahk sii lase Liisu võtta			
198									B1	PL-0008--B1-- KELLAMEHE_PULMA_POLKA_VIUL (1:08)	Kellamehe pulma polka			
199									B2	PL-0008--B2--RATSEPA_VALTS_VIUL (0:47)	Rätsepa valts			
200									B3	PL-0008--B3--	Kingsepa			

217										(1:05) PL-0030--B3-- TORUPILLI_VALITS_VIUL (1:06)	Torupilli valts		
218	Mikiver, Jakob	Harjuma	Kuusalu khk	Loksa k	4	ERA, Fon.		498	a)	FN-0498--a)-- Kupparimuori_viuL.mp3	Kupparimu ori	1937	R. Põldmäe
219									b)	FN-0498--b)--Aala-Ilja_viuL.mp3	Aala-ilja		
220									c)	FN-0498--c)--Polka_viuL.mp3	Polka		
221									d)	FN-0498--d)--Polka_viuL.mp3	Polka		
222	Adamson, Anton 60-a ja Adamson- Jõearu, Hendrik 58- a	Pärnumaa	Vändra khk Vana-Vändra v	Roja k	10	ERA, Pl.		31	A1	PL-0031--A1--Polka_2-VIULT (1:38)	Polka	1937	H. Tampere, A. Pulst
223	AJH								A2	PL-0031--A2--Sipelga_Polka_VIUL (1:30)	Sipelga polka		
224	AA ja AJH								B1	PL-0031--B1--Polkamasurka_2- VIULT (1:34)	Polkamasur ka		
225									B2	PL-0031--B2--Polka_2-VIULT (1:37)	Polka		
226								32	A1	PL-0032--A1--Liblika_Polka_2- VIULT (1:24)	Liblika polka		
227	AJH								A2	PL-0032--A2--Polkamasurka_VIUL (1:37)	Polkamasur ka		
228	AA ja AJH								B1	PL-0032--B1-- UNT_AEA_TAGA_LABAJALG_VIUL (1:01)	Labajalg; Unt aea taga		
229	AA								B2	PL-0032--B2--AI_NIGA- NAGA_LABAJALG_VIUL (0:42)	Labajalg; Ai, niga- naga		
230	AJH								B3	PL-0032--B3--Isa_LABAJALG_VIUL (0:32)	Isa labajalg		
231									B4	PL-0032--B4-- AAMER_AUGUST_LABAJALG_VIUL (0:48)	Labajalg; Aamer August		
232	Joakit, Kristjan 70	Võrumaa	Urvaste khk Vaabina v	Antsla	4	ERA, Pl		33	A1	PL-0033--A1--Kaaratsim_viuL (0:39)	Kaaratsim	1937	H. Tampere, A. Pulst

248										vidis_polka_2viult (0:38)	ver-vidi	
										PL-0035--B1--Keari-Kaarli_polka_2viult (0:43)	Kääri Karli polka	
249									36	PL-0036--A1--Ega_oose_anna-_polka_2viult (0:36)	Polka: Egä ööse anna, anna	
250										PL-0036--A2--Torupilli_tykk_2viult (0:31)	Torupilli tükk	
251	Hiiop, Ott	Võrumaa	Urvaste khk Vaabina v	Antsla	6	ERA, Pl.			36	PL-0036--A3--Sikusarve_lugu_viuul (0:23)	Sikusarve lugu	1937
252										PL-0036--A4--Kolmepaaritants_viuul (1:01)	Kolmõpaari -tands	
253										PL-0036--B1--Oles_mul_1_naisenaru_polka_viuul (0:52)	Polka: Oles mul üts naise naru	
254										PL-0036--B2--Piilpomm-piilpomm_polka_viuul (0:37)	Polka: Piilpomm-piilpomm, pikus Vas'sa	
255										PL-0036--B3--Eesti_kasatsk_viuul (0:34)	Eesti kasatsk	
256										PL-0036--B4--Vene_kasatsk_viuul (0:50)	Vene kasatsk	
257	Rõõm, Johan 63 a.	Viljandima a	Tarvastu khk Suislepa v		5	ERA, Pl.			53	PL-0053--A2--Keset_kopelt_polka_viuul (0:39)	Polka: Keset koppelt	1937
258										PL-0053--A3--Isa_polka_viuul (0:39)	Isa polka	
259										PL-0053--A4--Tata-luuli_viuul (0:35)	Tata luuli	
260										PL-0053--A5--Ei_jata_ma_polka_viuul (0:39)	Polka: Ei jäta ma	
261										PL-0053--B1--Kai_ruttu_sa_polka_viuul (0:54)	Polka: Käi ruttu sa	

262	Palu, Jaan 54 a.	Pärnumaa	Kihnu	Linakül	18	ERA, Pl	56	A1	PL-0056--A1--Kalamies_viuul (1:06)	Kalamies	1937	H. Tampere, A. Pulst
263				a				A2	PL-0056--A2--Neljapäri_viuul (0:50)	Neljapäri		
264								A3	PL-0056--A3--Ratas_viuul(0:58)	Ratas		
265								B1	PL-0056--B1--Sormelugu_viuul (0:59)	Sõrmõlugu		
266								B2	PL-0056--B2-- Kingu_valts_lbjlg_viuul(0:58)	Labajalg: Kingu valts		
267								B3	PL-0056--B3-- Tibuujalg_lbjlg_viuul(0:32)	Labajalg: Tibuujalg		
268								B4	PL-0056--B4-- Selikortsi_Juri_lbjlg_viuul(0:31)	Labajalg: Sel kortsi Juri		
269							59	A1	PL-0059--A1--Laasi- poisi_labajalg_viuul(0:31)	Laasi poisi labajalg		
270								A2	PL-0059--A2-- Puusaluu_lbjlg_viuul(0:31)	Labajalg: Puusaluu		
271								A3	PL-0059--A3-- Unt_aca_taga_lbjlg_viuul(0:33)	Labajalg: Unt aca taga		
272								A4	PL-0059--A4-- Kotlepa_polka_viuul(0:35)	Kotlepa polka		
273								A5	PL-0059--A5-- Leo_lugu_lbjlg_viuul(0:40)	Labajalg: Lõo lugu		
274								B1	PL-0059--B1-- Liiiva_Manni_lbjlg_viuul(0:33)	Labajalg: Liiiva Manni		
275								B2	PL-0059--B2-- Koego_valts_lbjlg_viuul(0:40)	Labajalg: Koego valts		
276								B3	PL-0059--B3-- Hiir_hyppas_lbjlg_viuul(0:43)	Labajalg: Hiir hüppas		
277								B4	PL-0059--B4--Aadu_polka_viuul (0:34)	Aadu polka		
278								B5	PL-0059--B5--	Polka: Kulli		

279							60	A3	Kulli elu polka viul (0:34) PL-0060--A3-- Oh_seda_pidu_ ja_polve_viuul (0:40)	elu Oh sedä pidu ja põlvõ		
280	Lindström, Gustav, 78a.	Harjumaa	Kuusalu khk Kolga v	Hara k	4	ERA, Pl.	62	A1	PL-0062--A1--Soomekadrill_viuul (2:22)	Soomekadriil	1937	H. Tampere, A. Pulst
281								A2	PL-0062--A2--Kuradipolka_viuul (0:38)	Kuradipolka		
282								B1	PL-0062--B1--Ingliskadrill_viuul (2:03)	Ingliskadrill		
283								B2	PL-0062--B2--Virusage_viuul (1:06)	Virusage		
284	Leesment, Karl 80a.	Viljandimaa	Paistu khk Tuhalaane v	Tuhalaane	8	ERA, Pl.	63	A1	PL-0063--A1--Ringvalts_viuul (1:02)	Ringvalts	1937	H. Tampere, A. Pulst
285								A2	PL-0063--A2--Kaara_Tonnise_polka_viuul (0:44)	Kaara Tõnise polka		
286								A3	PL-0063--A3--Aadu_valts_viuul (0:41)	Aadu valts		
287								A4	PL-0063--A4--Nummerpolka_viuul (0:48)	Nummerpolka		
288								B1	PL-0063--B1--Tahnamaa_valts_viuul (0:40)	Tahnamaa valts		
289								B2	PL-0063--B2--Vilbomm-polka_viuul (0:49)	Vilbomm polka		
290								B3	PL-0063--B3--Suislepi_polka_viuul (0:37)	Suislepi polka		
291								B4	PL-0063--B4--Ülepõlve_polka_viuul (0:36)	Ülepõlve polka		
292	Lindström, Gustav 78 a.	Harjumaa	Kuusalu khk Kolga v	Hara k	10	ERA, Pl.	64	A1	PL-0064--A1--Aaviku_viuul (1:14)	Aaviku	1937	H. Tampere, A. Pulst
293								A2	PL-0064--A2--Ingliska_viuul (1:24)	Ingliska		
294								A3	PL-0064--A3--Sotska_viuul (0:39)	Sotska		
295								B1	PL-0064--B1--Ranna_radi_viuul	Ranna rädi		

296									(1:10)	Vingerpolk		
297									PL-0064--B2--Vingerpolka__viul (1:22)	a		
298									PL-0064--B3-- Oiget_ja_vasembat__viul (0:40)	Oiget ja vasembat		
299									PL-0065--A1--Hara_valts__viul (1:24)	Hara valts		
300									PL-0065--A2-- Kupparimoori__viul (0:57)	Kupparimo ori		
301									PL-0065--A3--Kiigule- kaagule__viul (0:45)	Kiigule- kaagule		
302	Leesment, Karl, 80a.	Viljandima a	Paistu khk Tuhalaane v	Tuhalaa 4	ERA, Pl.	65			PL-0065--B1-- Hyppajapolka__viul (0:39)	Hüppajapol ka		
303									PL-0065--B2-- Ylemetsa_lugu__viul (0:45)	Ülemõtsa lugu	1937	H. Tampere, A. Pulst
304									PL-0065--B3-- Parnu_Mari__plka__viul (0:38)	Polka: Pärnu Mari		
305									PL-0065--B4--Riia_ahtsam__viul (0:36)	Riia ahtsam		
306	Kesler, Ruuben 60a.	Virumaa	Jõhvi khk	Vasaver ek	ERA, Pl.	74			PL-0065--B5--Naiste_Tants__viul (0:29)	Naiste tants		
307									PL-0074--A1--Kylapolka__viul (0:49)	Külapolka	1938	H. Tampere, A. Pulst
308									PL-0074--A2--Viruvalts__viul (0:38)	Viruvalts		
309	Aaviksoo, Aleksander 68-a	Pärnumaa	Tori khk ja v	Metsak üla	ERA, Pl.	77			PL-0074--A3-- Harmoonikupolka_I (1:24)	Härmoonik upolka		
310									PL-0077--A1--Pulmapolka__viul (0:44)	Pulmapolka	1938	H. Tampere, A. Pulst
311									PL-0077--A2--Üit-tuit-tuit- _loss__viul (0:28)	Lõss: Üit- tuit-tuit tul'l		
									PL-0077--A3-- Karjapoiis	Karjapoiis		

									Karjapoisi polka viul (0:36)	polka	
312								A4	PL-0077--A4--Kilutuka_loss_viul (0:40)	Kilutuka loss	
313								B1	PL-0077--B1--Kahuralli_polka_viul (0:59)	Kahuralli polka	
314	Pukk, Hindrek, 63a., s.1875	Pärnumaa	Saarde khk Pativ	6	ERA, Pl.	84		A1	PL-0084--A1--Kaikatants_viul (1:04)	Kaikatants	1938 H. Tampere, A. Pulst
315								A2	PL-0084--A2--Teivatants_viul (1:10)	Teivatants	
316								A3	PL-0084--A3--Napupolka_viul (1:24)	Näpupolka	
317								B1	PL-0084--B1--Labajalavals_viul (1:12)	Labajalavals	
318								B2	PL-0084--B2--Peetri_polka_viul (1:32)	Peetri polka	
319								B3	PL-0084--B3--Anna_polka_viul (1:23)	Anna polka	
320	Aaviksoo, Aleksander ja Pukk, Hindrek			1		85		A1	PL-0085--A1--Torupillivats_viul (0:57)	Torupillivats	
321	Pukk, Hindrek			2				A2	PL-0085--A2--Vana_tants_viul (2:23)	Vana tants	
322								A3	PL-0085--A3--Kui_elukell_30_loi_plka_viul (0:37)	Polka: Kui elukell kolmkümmend löi	
								Kokku	322	2 pala puuduvad (vaharull katki), faile 320	

Lisa 2. Noodistused.

Noodistus nr 1

Hellamäki pulma polka

A *Hängels õpetaja*

B *Hängels koster*

C *taitsis koolitaja*

D *kõik kolme koolitaja*

ERA, Pl. S B, < Härnösand, Häädemeeste küh ja v, Suurbüla - H. Tampere, A. Rist
< Heinrich Grünberg, 77a. (1936) Noodist Ewa Talsi.

vorm: ABCD

Noodistus nr 2

Polka

ERA, Fon. 243 e. < Läänemaa Vigala kkk, Noravire k - E. Oja < Jüri Tüts, 77a. (1929) Nood. G. E. v. Talsi

võrm. A₁ B₁ A₂ B₂

Noodistus nr 3

Mihkli väime polka

Handwritten musical notation for 'Mihkli väime polka'. The score is written on two systems of staves. The first system consists of two staves, and the second system also consists of two staves. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings. There are also some handwritten annotations in the margins, including 'A₁', 'A₂', and 'A₃'.

ERA, PL. 2.152 < Pärnumaa, Tõni Išk, Mannare k - H. Tampuu, A. Püüst
 < Mihkel Toom, 63 a. (1937). Noodist. Eeva Talsi

Handwritten musical notation for 'Mihkli väime polka'. This section shows two systems of staves, each with two staves. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings. There are also some handwritten annotations in the margins, including 'A₁', 'A₂', and 'A₃'.

vorm: A₁ A₂ B₁ C₁ C₂ A₃ A₄ B₂ C₃ C₄

Noodistus nr 4

Polka: Ilusid koppelit

Handwritten musical notation for the first system of the piece. It consists of two staves. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. The music is in 2/4 time and features a lively, rhythmic melody with many eighth and sixteenth notes. There are several slurs and accents throughout the piece. A double bar line is present in the middle of the system.

ERA, Pl. 53 A1 < Viljandimaa, Tõravatu kihk, Suuslepa v - H. Tampere, A. Puust
< Johan Rõõm, 63 a. (1937). Noodist. Ewa Talsi

Handwritten musical notation for the second system of the piece. It consists of two staves. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. The music continues from the first system, maintaining the same rhythmic and melodic style. A double bar line is present at the end of the system.

Noodistus nr 5

POLKA

B=6

ERA, Fon. 498 C < Harjumaa, Kuusalu kkk, Lohsa k-R. Põldmäe < Jakob Mikiver (1937).
Noodust. Ewa Talsi

Noodistus nr 6

Mustlase polka

ERA, Fon. 112 C < Harjumaan Kuusalu kkk, Kolga V - A. O. Väisänen < Eduard Aamer, 29 a. (1913)
Noodist. Ewa Talsi

vorm: A/B

Noodistus nr 7

Kuradiipolka

ERA, Pl. 62 A2 < Harjumaa, Kuusalu kkk, Kalga v. Hara k - H. Tampere, A. Pulst
< Gustav Lindström, 78 a. (1937), Noodist. Eeva Talsi.

Vorm: A₁B₁A₂B₂

Noodistus nr 8

Üks taht imma

Handwritten musical notation for the first system of 'Üks taht imma'. It consists of two staves. The top staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music features a series of eighth and sixteenth notes, with some triplets indicated by '3' over the notes. There are dynamic markings like 'f' and 'p'. The system concludes with a double bar line and a common time signature 'C'. The bottom staff continues the melody with similar rhythmic patterns and includes a 'B₁' marking above the staff.

ERA, PL. 34 A2 - Võrumaa, Urvaste kihk, Vaabina v, Antsla - H. Tampere, A. Pulst & Ott Hooop, 72 a.
(1937). Noodist. Eeva Talsi.

Handwritten musical notation for the second system of 'Üks taht imma'. It consists of two staves. The top staff continues the melody with eighth and sixteenth notes, featuring a 'C₁' marking above the staff. The bottom staff continues the accompaniment with similar rhythmic patterns and includes a 'C₂' marking above the staff. The system concludes with a double bar line and a common time signature 'C'.

Handwritten musical score for three staves. The first staff has a treble clef and contains notes with slurs and accents. Above the first few notes are the letters "nun". Above the next few notes is "D₁". The second staff has a treble clef and contains notes with slurs and accents. Above the first few notes are the letters "nuu nuu". Above the next few notes is "D₂". The third staff has a treble clef and contains notes with slurs and accents. Above the first few notes is "G₃". Below the staves are three empty staves.

Handwritten musical score for three staves. The first staff has a treble clef and contains notes with slurs and accents. Above the first few notes are the letters "nu". Below the staves is the text "vom A₁ B₁ C₁ D₁ A₂ B₂ C₂ D₂ D₃". Below the text are three empty staves.

Noodistus nr 9

Nummeripolka:

Handwritten musical score for 'Nummeripolka'. The score consists of four staves. The first staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The second staff is in bass clef. The third and fourth staves are in treble clef. The music is written in a rhythmic, dance-like style with many eighth and sixteenth notes. There are several annotations: 'vun' above the first staff, 'vun' above the second staff, and 'clap' above the second staff. The piece ends with a double bar line and a sharp sign.

ERA, K. 63 A4 < Viikandömaa, Paolste kkk, Tuhalaane V-H. tampere, A. Pult < Karl Leesmurt, 80a
(1937). Noodist. Eeva Talsi

Handwritten musical score for the first system of the second piece. It consists of two staves. The first staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The second staff is in bass clef. The music is written in a rhythmic, dance-like style with many eighth and sixteenth notes. There is an annotation 'Qob' above the first staff. The piece ends with a double bar line and a sharp sign.

Handwritten musical score for the second system of the second piece. It consists of two staves. The first staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The second staff is in bass clef. The music is written in a rhythmic, dance-like style with many eighth and sixteenth notes. There is an annotation 'Qob' above the first staff. The piece ends with a double bar line and a sharp sign.

vorm: A₁ A₂ B₁ A₃ A₄ B₂

Lisa 3. CD helisalvestistega.

1. Hakkiv polka, “Kellamehe pulma polka”, Heinrich Grünberg, 77 a
2. Hakkiv polka, “Polka”, Jüri Tiits, 77 a
3. Lonkav polka, “Mihkli esimene polka”, Mihkel Toom, 63 a
4. Lonkav polka, “Polka: Keset koppelt”, Johan Rõõm, 63 a
5. Tagalöögiga polka, “Polka”, Jakob Mikiver
6. Tagalöögiga polka, “Mustlase polka”, Eduard Aaman, 29 a
7. Sirge polka, “Kuradipolka”, Gustav Lindström, 78 a
8. Sirge polka, “Üts taht immä”, Ott Hiiop, 72 a
9. Pörkega polka, “Nummerpolka”, Karl Leesment, 80 a

Viide internetileheküljele, kus asuvad helisalvestised ja tabel “ERA fonoteegis säilitatud viiulipalade helisalvestused ja esitajate andmed ajavahemikust 1912–1938 (reastatud kogumisaasta järgi)”:

<http://kultuur.edu.ee/~eeva/>

Summary

The written part of my creative MA thesis researches the topic of articulation based on the example of Estonian polkas. In addition to that, it includes the description of the term “*groove*” which is often used among practicing musicians and which plays an important role in traditional dance music. I was interested in how *groove*, articulation and agogics work in traditional fiddle music and if different types of articulation can be distinguished from each another. Determining the type of articulation is mainly intuitive and based on the subjective perception of music. The aim of the thesis is to describe different types of articulation in Estonian traditional fiddle music based on the example of polkas which were recorded during the period 1912-1938. After listening and analysing these polkas by transcribing them, I distinguished five different types of articulation. I named these types – hakkiv (“chopping”), tagalöögiga (“backbeat”), lonkav (“limping”), sirge (“straight”) and põrkega (“bouncy”) polka. I decided to delve into this topic because articulation in Estonian traditional fiddle music has not been extensively studied and I know that this topic needs to be thoroughly researched. A detailed study of articulation based on historical recordings provides valuable information for contemporary traditional musicians which they can put into practice in their work. In the future, it would be advisable to research this topic with the means of acoustic analysis because the nuances in rhythm are very subtle. In addition to that, it would also be interesting to study how different people perceive these types of articulation in their work. This thesis, however, deals only with the auditory analysis of the material.